

ZAMJENA SOJINE SAČME BOBOM U HRANIDBI PRASADI

V. Frajlić, Z. Steiner

Izvorni znanstveni rad
UDK 636.084/636.087 (497.1) (05)
Primljeno: 11. 6. 1990.

SAŽETAK

U starter i grover smjesama za odbitku prasad 50, odnosno 100% proteina soje zamijenjeno je protein ekvivalentom stočnog boba. Učešće od 8,5% stočnog boba u smjesi nije imalo negativnog utjecaja na konzumiranje hrane i dnevne priraste. Na smjesu sa 17% boba prasad je reagirala nešto smanjenom dnevnom konzumacijom, što je rezultiralo i manjim dnevnim prirastom. U utrošku hrane za jedinicu prirasta nije bilo značajnih razlika između kontrolne i pokusnih grupa.

Uvod i cilj istraživanja

Stočni bob (*Vicia faba*) je proteinsko krmivo biljnog porijekla koje se upotrebljava za hranidbu svih vrsta i kategorija stoke.

Po svom kemijskom sastavu i biološkoj vrijednosti stočni bob se nalazi između vrijednosti bjelančevina sojine sačme i arašida. Sadrži visok nivo aminokiselina (izuzev metionina + cistina), zatim legumina, albumina, lecitina, holesterina, nukleina, glicerida, škroba, kiselina, masti, pektina i pepela.

Uslijed povećanja zemljišnih površina pod stočnim bobom, do kojeg je u nas posljednjih godina došlo, a imajući u vidu ranija saznanja i raspoložive podatke u domaćoj literaturi o njegovoj ograničenoj vrijednosti u hranidbi stoke, pojavila se potreba da se pristupi sistematskom ispitivanju stočnog boba, njegove hranjive vrijednosti u hranidbi svi-

nja. Ovo je bilo prijeko potrebno, jer se pojavio znatan broj radova koji pokazuju da hranjiva vrijednost stočnog boba ovisi o sorti, vrsti i kategoriji životinja koje ga konzumiraju.

U našoj zemlji od drugog svjetskog rata do danas bilo je malo eksperimentalnih radova na ovom polju. Smatrali smo da je potrebno i ekonomski opravdano, raspoložuci saznanjima i iskustvima na ovom polju, pristupiti ovom ispitivanju s ciljem da utvrdimo mogućnost zamjene sojine sačme bobom u hranidbi prasadi od 5 do 25 kg.

S obzirom da je planirano udvostručenje svinjogojske proizvodnje, stočni bob i sojina sačma mogli bi odigrati bitnu ulogu u zadovoljavanju proizvodnih, ekonomskih i financijskih pokazatelja.

Mr. Vladimir Frajlić – PIK »Belje«, Tvornica stočne hrane, Darda;
prof. dr. Zdenko Steiner – Poljoprivredni fakultet, Osijek.

Materijal i metode rada

Ispitivanja su izvedena na svinjogojskoj farmi PIK-a »Belje« u Dardi na prasadi mase 5 do 25 kg. Ispitivanjem je bilo obuhvaćeno ukupno 645 životinja u tri ponavljanja. Svinje korištene u ovim eksperimentima bile su trostruki križanci, po majci 25% jorkšir, 25% švedski landras, a po ocu 50% njemački landras.

Smjese za prasad sadržavale su kalkulatивно 20% i 17% sirovih proteina. Sastav smjesa prikazan je u tabeli 1.

Prva grupa sa sojinom sačmom služila je kao kontrolna, u drugoj grupi 50% proteina sojine sačme zamijenjeno je protein ekvivalentom boba, dok je u trećoj grupi ta zamjena iznosila 100%. Dodavanje stočnog boba u smjesu izvršeno je na račun smanjenja učešća sojine sačme i kukuruza, tako da su sve grupe imale 20, odnosno 17% sirovih proteina.

Kalkulativne i analizom utvrđene vrijednosti sadržaja pojedinih hranjivih tvari bile su slične.

U prvom ponavljanju ukupno 195 prasadi odbijene u dobi od 21 dan, težine 5 – 6 kg podijeljeno je u tri grupe. Svaka grupa zatim je podijeljena u pet podgrupa sa po 13 životinja. Veličina grupe bila je prilagođena dimenzijama kaveza u kojima su životinje boravile za vrijeme eksperimenta.

U slijedeća dva ponavljanja bilo je po 225 prasadi, ukupno 450 životinja, koje su također odbite 21. dana života i podijeljene u tri grupe. Svaka grupa podijeljena je u pet podgrupa sa po 15 životinja.

Sve životinje su označene, vagane pojedinačno na početku pokusa, kod prijelaza na drugu vrstu hrane i na kraju pokusa. Evidencija utroška hrane vođena je po podgrupama. Za vrijeme pokusa prasad je hranjena po volji suhim smjesama. Tokom pokusa praćeno je kretanje težine, dnevni prirast, konverzija i zdravstveno stanje životinja.

Svi podaci obrađeni su analizom varijance – jednostruka klasifikacija.

Sastav krmnih smjesa u % Mixture composition in %

Tabela 1 – Table 1

vrsta sirovine Component	starter			grower		
	A	B	C	A	B	C
kukuruz / Maize	30,35	26,85	23,35	50,10	46,60	43,10
stočni bob / Horse bean	—	8,50	17,00	—	8,50	17,00
sojina sačma / Soybean meal	10,00	5,00	—	10,00	5,00	—
riblje brašno / Fish meal	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
mesno brašno / Meat meal	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
suncokret. sačma / Sunflower meal	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00	6,00
ječam / Barley	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00	20,00
stočno brašno / Wheat bran	10,00	10,00	10,00	5,00	5,00	5,00
stočni kvasac / Yeast	4,00	4,00	4,00	2,00	2,00	2,00
mlijeko u prahu / Powdered milk	7,5	7,5	7,5	—	—	—
sirutka / Whey	2,5	2,5	2,5	—	—	—
mast / Fat	2,0	2,0	2,0	—	—	—
vapnenac / Limestone	1,0	1,0	1,0	0,3	0,3	0,3
DKF / DCP	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
sol / Salt	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
premik / Premix	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
lizin / Lysine	0,15	0,15	0,15	0,10	0,10	0,10
ukupno / Total	100	100	100	100	100	100
sir. protein / Crude protein	20,73	20,46	20,02	17,21	16,94	16,67

A – kontrolna grupa / Control group
 B – pokusna grupa I / Trial group I
 C – pokusna grupa II / Trial group II

Rezultati istraživanja i diskusija

Kod prijelaza na grover smjesu utvrđena je razlika u težini između kontrolne i obje pokusne grupe. Na završetku pokusa analiza varijance nije pokazala da su razlike između kontrolne i pokusnih grupa signifikantne.

Uvođenje stočnog boba u obroke svih grupa nije imalo negativnog utjecaja na težinu prasadi.

Prasad je u svim grupama ostvarila visoke dnevne priraste, mada je zapaženo da povećanjem udjela stočnog boba u smjese dolazi do opadanja intenziteta dnevnih prirasta.

Kretanje težine u pojedinim fazama pokusa, kg
Change of weight during single trial phases, in kg

Tabela 2 – Table 2

grupa – Group		kontrolna Control	pokusna I Trial I	Pokusna II Trial II	F	D
n		215	215	215		
početna težina s 22. danom	$\bar{x}$	5,67	5,32	5,57		
Initial weight incl. the 22nd day	s	0,38	0,39	0,39	3,38	0,28
težina kod prijelaza s 53. danom	$\bar{x}$	14,53	13,85	13,62		
Transition weight incl. 53rd day	s	0,49	0,76	0,86	7,43	0,51
konačna težina sa 77. danom	$\bar{x}$	26,12	25,13	25,05		
Final weight incl. the 77th day	s	2,96	2,09	2,09	1,16	1,74

Dnevni prirast po periodima pokusa, g
Daily weight gain per trial duration periods, in g

Tabela 3 – Table 3

grupa – Group		kontrolna Control	pokusna I Trial I	pokusna II Trial II	F	D
dnevni prirast na starteru	$\bar{x}$	282	272	257		
Daily weight gain (starter)	s	18,99	18,72	20,36	6,44	13
dnevni prirast na groveru	$\bar{x}$	514	478	485		
Daily weight gain (grower)	s	60,09	93,11	68,82	0,98	52
dnevni prirast ukupno	$\bar{x}$	386	360	354		
Daily weight gain (total)	s	20,34	35,70	33,77	4,50	21

Može se reći da uvođenje stočnog boba u obroke za prasad u količini od 8% nije negativno djelovalo na dnevnu konzumaciju obroka, dok je veći nivo stočnog boba u ovom pokusu (17%) nepovoljno utjecao na dnevnu konzumaciju hrane.

Uvođenje stočnog boba u smjese za prasad u količini od 8,5 i 17% nije negativno utjecalo na zdravstveno stanje odbite prasadi, štoviše, tokom izvođenja eksperimenta nije bilo gubitaka.

U dostupnoj je literaturi nađeno relativno malo podataka o takvoj vrsti istraživanja. Stoga ovu problematiku treba osvjetliti s više aspekata i iznijeti rezultate drugih istraživanja koja su ipak u neposrednoj vezi s našim ispitivanjima.

Živković (1978) navodi da je najbolje rezultate ostvario kada je obrok svinja sadržavao 20% stočnog boba, dok je u količini od 30% djelovao na probavni trakt životinja izazivajući proljev.

Prema istraživanjima Nuskerna i Steinera (1981), gdje je u obroku svinja sojina sačma zamjenjivana stočnim bobom, rezultati u grupi životinja hranjenih bobom slabiji su za 20% u odnosu na kontrolnu grupu sa sojinom sačmom.

U hranidbenom pokusu na mladim mesnim svinjama Horvat i Pešut (1961) ustanovili su da bob nije najprikladnije krmivo za svinje do 50 kg. U tovu od 50 kg nadalje bob može podmiriti potrebe na bjelančevinama.

Prikaz dnevne konzumacije hrane po pojedinim periodima, kg
Daily feed consumption per single trial periods, in kg

Tabela 4 – Table 4

n*		grupa – Group		
		kontrola Control	pokusna I Trial I	pokusna II Trial II
		15	15	15
starter	$\bar{x}$	0,492	0,484	0,465
	s	0,08	0,08	0,12
grower	$\bar{x}$	1,058	1,012	0,960
	s	0,12	0,16	0,13
prosjeak Average	$\bar{x}$	0,733	0,715	0,678
	s	0,09	0,13	0,12

* Utrošak hrane je obrađen po grupama, odnosno podgrupama za svaki kavez posebno.
 Feed conversion is calculated on groups and subgroups for each cage separately.

Zaključak

Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti sljedeće:

- Uvođenje stočnog boba u količini od 8,5 i 17% u smjesu nije djelovalo negativno na konačnu težinu svinja u pokusu;
- Stočni bob nije negativno utjecao u obroku za odbijenu prasid na dnevni prirast po fazama pokusa;
- Na temelju prethodno iznesenih podataka vidi se da je u pokusima bob izazvao smanjenje prosječnog dnevnog konzumiranja obroka.
- Stočni bob u količini od 8,5% nije negativno djelovao na konverziju hrane u obrocima odbijene prasadi;

Ovoj kulturi treba dati prioritetan značaj i obratiti veću pažnju, pogotovo što ona u određenim proizvodnim područjima obećava visoke prinose.

Utrošak hrane za kg prirasta
Feed consumption per 1 kg of weight gain

Tabela 5 – Table 5

		grupa – Group		
		kontrola Control	pokusna I Trial I	pokusna II Trial II
starter	$\bar{x}$	1,74	1,72	1,80
	s	0,10	0,05	0,05
grower	$\bar{x}$	2,06	2,12	1,98
	s	0,17	0,14	0,05
prosjeak Average	$\bar{x}$	1,90	1,98	1,91
	s	0,08	0,07	0,01

– Zdravstveno stanje životinja tokom pokusa bilo je dobro, što potvrđuju i mali gubici. U pokusu je ukupno izlučeno sedam prasadi, a uginuća nije bilo.

Na temelju svega iznesenog može se zaključiti da stočni bob može poslužiti kao izvor proteina za prasid u ograničenom obimu. Čini se da je gornja granica u obrocima za prasid 8,5%, odnosno da je moguće zamijeniti 50% sojine sačme bjelanjčevinama stočnog boba.

Literatura

1. **Horvat, B., Pešut, M. (1961):** Pokus sa graškom i bobom, te teramicinom u tovu mladih svinja za meso. Poljoprivredna znanstvena smotra 18.
2. **Nuskern, M., Steiner, Z.:** Bob u hranidbi svinja. Osijek, 1981.
3. **Živković, S.:** Ishrana svinja. Novi Sad, 1978.

SUBSTITUTION OF SOYBEAN MEAL BY HORSE BEAN IN THE FEEDING OF PIGLETS
SUMMARY

In mixtures for weaned piglets (starter and grower) 50% e.g. 100% of soybean meal protein was substituted by protein equivalent of horse bean. The participation of horse bean in the mixture of 8.5% did not have any negative effect on the feed consumption and daily weight gain. When fed the mixture containing 17% of horse bean the piglets reacted by a somewhat diminished daily consumption which lead to a smaller daily weight gain. There were no significant differences between control and trial groups regarding the feed consumption per unit of weight gain.